

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

3. března 2022*

„Řízení o předběžné otázce – Koordinace právních a správních předpisů týkajících se činnosti lékařů – Směrnice 75/363/EHS a 82/76/EHS – Odborná příprava lékaře specialisty – Přiměřená odměna – Použití směrnice 82/76/EHS na odbornou přípravu, která započala přede dnem jejího vstupu v platnost a pokračuje i po uplynutí lhůty pro její provedení“

Ve věci C-590/20,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud, Itálie) ze dne 22. září 2020, došlým Soudnímu dvoru dne 10. listopadu 2020, v řízení

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

Ministero dell’Economia e delle Finanze,

QA,

JA,

Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della Ricerca,

a

Ministero della Salute

proti

UK a další,

IG a další,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení N. Jääskinen, předseda senátu, M. Safjan (zpravodaj) a N. Piçarra, soudci,

generální advokát: J. Richard de la Tour,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

* Jednací jazyk: italština.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za UK a další, jakož i IG a další M. Tortorellou, avvocato,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s M. Cherubinim, procuratore dello Stato, a F. Fedelim, avvocato dello Stato,
- za Evropskou komisi L. Armati a L. Malferrarim, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 189 třetího pododstavce SEU, jakož i článků 13 a 16 směrnice Rady 82/76/EHS ze dne 26. ledna 1982, kterou se mění směrnice 75/362/EHS o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci lékařů, obsahující opatření pro usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb, a směrnice Rady 75/363/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se činnosti lékařů (Úř. věst. 1982, L 43, s. 21; citace z uvedené směrnice použité v textu tohoto rozsudku jsou neoficiálním překladem).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Presidenza del Consiglio dei Ministri (předsednictví rady ministrů, Itálie), Ministero dell’Economia e delle Finanze (ministerstvo hospodářství a financí, Itálie), QA, JA, Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della Ricerca (ministerstvo školství a vědy, Itálie) a Ministero della Salute (ministerstvo zdravotnictví) na straně jedné a UK a dalšími, jakož i IG a dalšími (dále jen „dotčení lékaři specialisté“) na straně druhé ve věci povinnosti vyplácet těmto lékařům přiměřenou odměnu ve smyslu přílohy směrnice Rady 75/363/EHS ze dne 16. června 1975 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se činnosti lékařů (Úř. věst. 1975, L 167, s. 14; citace z uvedené směrnice použité v textu tohoto rozsudku jsou neoficiálním překladem) ve znění směrnice 82/76 (dále jen „směrnice 75/363 ve znění pozdějších předpisů“), jakož i náhrady škody, která jim dle jejich názoru vznikla v důsledku toho, že směrnice 82/76 nebyla řádně a včas provedena.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 75/363

3 Článek 2 odst. 1 směrnice 75/363 zněl:

„Členské státy dbají, aby odborná příprava vedoucí k získání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosažené kvalifikaci v lékařské specializaci splňovala alespoň tyto podmínky:

- a) zahrnuje řádné ukončení a potvrzení šestiletého studia v rámci oboru odborné přípravy podle článku 1;
- b) zahrnuje teoretickou a praktickou výuku;
- c) jedná se o řádné denní studium pod kontrolou příslušných orgánů nebo subjektů;
- d) probíhá ve vysokoškolském středisku, ve fakultní nemocnici nebo popřípadě v zařízení zdravotní péče schváleném k tomuto účelu příslušnými orgány nebo subjekty;
- e) zahrnuje osobní účast lékaře uchazeče o odborné vzdělání na činnosti a povinnostech dotyčných zařízení.“

4 Článek 3 směrnice zněl:

„1. Aniž je dotčena zásada řádného denního studia stanovená v čl. 2 odst. 1 písm. c) a dokud Rada nepřijme rozhodnutí podle odstavce 3, mohou členské státy povolit rozvolněnou odbornou přípravu za podmínek schválených příslušnými vnitrostátními orgány, není-li možné z doložených důvodů řádnou denní odbornou přípravu zajistit.

2. Celková délka odborné přípravy nesmí být na základě odstavce 1 zkrácena. Úroveň vzdělání nesmí být narušena ani rozvolněnou povahou odborné přípravy, ani výkonem výdělečné soukromé profesní činnosti.

3. Nejpozději čtyři roky po oznámení této směrnice na základě přezkoumání daného stavu, na návrh Komise a s ohledem na možnost zachování rozvolněné odborné přípravy za určitých okolností, které přezkoumá pro každou odbornost zvlášť, rozhodne Rada, mají-li být odstavce 1 a 2 zachovány, nebo změněny.“

5 Článek 7 směrnice zněl takto:

„Přechodně a odchylně od čl. 2 odst. 1 písm. c) a článku 3 mohou členské státy, jejichž právní a správní předpisy stanoví ke dni oznámení této směrnice možnost rozvolněné odborné přípravy, zachovat použitelnost těchto předpisů pro uchazeče, kteří zahájí odbornou přípravu nejpozději čtyři roky po oznámení této směrnice. Toto období může být prodlouženo, nepřijme-li Rada rozhodnutí podle čl. 3 odst. 3.“

6 Směrnice 75/363 byla členskými státy oznámena dne 20. června 1976.

Směrnice 82/76

- 7 Podle čl. 9 odst. 1 směrnice 82/76 byl čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice 75/363 nahrazen následujícím zněním:

„Členské státy dbají, aby odborná příprava vedoucí k získání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosažené kvalifikaci v lékařské specializaci splňovala alespoň tyto podmínky:

[...]

- c) jedná se o řádné denní studium pod kontrolou příslušných orgánů nebo subjektů v souladu s bodem 1 přílohy[...]

[...]“

- 8 Podle článku 10 směrnice 82/76 byl článek 3 směrnice 75/363 nahrazen následujícím zněním:

„1. Aniž je dotčena zásada řádného denního studia stanovená v čl. 2 odst. 1 písm. c) a dokud Rada nepřijme rozhodnutí podle odstavce 3, mohou členské státy povolit rozvolněnou odbornou přípravu za podmínek schválených příslušnými vnitrostátními orgány, není-li možné z doložených individuálních důvodů řádnou denní odbornou přípravu zajistit.

2. Rozvolněná odborná příprava musí být zajištěna v souladu s bodem 2 přílohy a musí dosahovat kvalitativní úrovně řádné odborné přípravy. Tato úroveň nesmí být narušena ani rozvolněnou povahou odborné přípravy, ani výkonem výdělečné soukromé profesní činnosti.

Rozvolněná odborná příprava nesmí způsobit zkrácení celkové délky specializované odborné přípravy.

3. Rada do 25. ledna 1989 na základě přezkoumání daného stavu, na návrh Komise a ohledem na možnost zachování rozvolněné odborné přípravy za určitých okolností, které přezkoumá pro každou odbornost zvlášť, rozhodne, mají-li být odstavce 1 a 2 zachovány, nebo změněny.“

- 9 Podle článku 12 směrnice 82/76 byl článek 7 směrnice 75/363 nahrazen následujícím zněním:

„Přechodně a odchylně od čl. 2 odst. 1 písm. c) a článku 3 členské státy, jejichž právní a správní předpisy stanoví ke dni oznámení [směrnice 75/363] možnost rozvolněné odborné přípravy, mohou zachovat použitelnost těchto předpisů pro uchazeče, kteří zahájí odbornou přípravu do 31. prosince 1983.

Každý hostitelský členský stát je oprávněn požadovat od osob oprávněných podle předchozího pododstavce doplnění jejich diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci potvrzením osvědčujícím, že skutečně a souladu se zákonem během pěti let předcházejících vydání potvrzení vykonávaly dotyčné činnosti po dobu nejméně tří po sobě jdoucích let.“

- 10 Článek 13 směrnice 82/76 doplnil do směrnice 75/363 přílohu nazvanou „Charakteristika řádné a rozvolněné odborné přípravy lékařů specialistů“. Uvedená příloha stanovovala:

„1. Řádná odborná příprava lékařů specialistů

Tato odborná příprava probíhá v rámci zvláštních pracovních míst schválených příslušnými orgány.

Zahrnuje účast na veškerých lékařských činnostech oddělení, ve kterém příprava probíhá, včetně pohotovostní služby, a to tak, že uchazeč o odborné vzdělání věnuje veškerou svou profesní činnost praktické a teoretické výuce během celého pracovního týdne a během celého roku v souladu s postupy stanovenými příslušnými orgány. V souladu s tím jsou tato místa přiměřeně odměňována.

Odborná příprava může být přerušena z důvodů, jako je vojenská služba, vědecký výzkum, těhotenství nebo nemoc. Přerušeni nesmí celkovou délku odborné přípravy zkrátit.

2. Rozvolněná odborná příprava lékařů specialistů

Tato odborná příprava splňuje stejné požadavky jako řádná odborná příprava, od které se liší pouze možností omezit účast na lékařských činnostech na dobu dosahující přinejmenším poloviny doby uvedené v bodě 1 druhém pododstavci.

Příslušné orgány zajistí, aby celková délka a úroveň rozvolněné odborné přípravy lékařů specialistů dosahovaly přinejmenším délky a úrovně řádné odborné přípravy.

Za rozvolněnou odbornou přípravu v důsledku toho náleží přiměřená odměna.“

11 Článek 14 směrnice 82/76 stanovoval:

„Rozvolněná odborná příprava lékařů specialistů, která započala před 1. lednem 1983 v souladu s článkem 3 směrnice 75/363[...], může být dokončena podle uvedeného článku.“

12 Článek 16 směrnice zněl takto:

„Členské státy přijmou opatření nezbytná pro dosažení souladu s touto směrnicí do 31. prosince 1982. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.“

13 Směrnice 82/76 byla členským státům oznámena dne 29. ledna 1982 a vstoupila v platnost ve stejný den v souladu s čl. 191 druhým pododstavcem Smlouvy o EHS.

14 Směrnice 75/363 v pozměněném znění byla dne 15. dubna 1993 zrušena směrnicí Rady 93/16/EHS ze dne 5. dubna 1993 o usnadnění volného pohybu lékařů a vzájemného uznávání jejich diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci (Úř. věst. 1993, L 165, s. 1; Zvl. vyd. 06/02, s. 86), která byla následně zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. 2005, L 255, s. 22).

Italské právo

15 Směrnice 82/76 byla do italského práva provedena decreto legislativo n. 257 – Attuazione della direttiva n. 82/76/CEE del Consiglio del 26 gennaio 1982, recante modifica di precedenti direttive in tema di formazione dei medici specialisti, a norma dell'art. 6 della legge 29 dicembre 1990, n. 428 (legislativní nařízení č. 257 o provedení směrnice Rady 82/76/EHS ze dne 26. ledna 1982, kterou se mění předchozí směrnice týkající se specializované lékařské odborné přípravy, na

základě článku 6 zákona s významem pro Společenství ze dne 29. prosince 1990, č. 428) ze dne 8. srpna 1991 (GURI č. 191 ze dne 16. srpna 1991). Toto legislativní nařízení nabylo účinnost patnáctým dnem po dni svého vyhlášení a následně bylo nahrazeno decreto legislativo n. 368 – Attuazione della direttiva 93/16/EHS in materia di libera circolazione dei medici e di reciproco riconoscimento dei loro diplomi, certificati ed altri titoli e delle direttive 97/50/CE, 98/21/CE, 98/63/CE e 99/46/CE che modificano la direttiva 93/16/EHS (legislativní nařízení č. 368 o provedení směrnice 93/16/EHS o usnadnění volného pohybu lékařů a vzájemného uznávání jejich diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci, a směrnic 97/50/ES, 98/21/ES, 98/63/ES a 99/46/ES, kterými se mění směrnice 93/16/EHS) ze dne 17. srpna 1999 (běžný doplněk k GURI č. 250 ze dne 23. října 1999).

- 16 Článek 8.2 legislativního nařízení č. 257 stanovil, že jeho ustanovení se použijí až od akademického roku 1991/1992.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 17 Všichni dotčení lékaři specialisté absolvovali v Itálii specializovanou lékařskou odbornou přípravu. Někteří z těchto lékařů zahájili tuto přípravu před rokem 1982, jiní později.
- 18 Dne 16. dubna 2008 dotčení lékaři specialisté podali k Tribunale di Roma (soud v Římě, Itálie) žaloby proti předsednictví rady ministrů, ministerstvu školství a vědy, ministerstvu zdravotnictví, jakož i ministerstvu hospodářství a financí, znějící na to, aby těmto orgánům byla uložena povinnost zaplatit jim přiměřenou odměnu ve smyslu přílohy směrnice 75/363 ve znění pozdějších předpisů za specializovanou lékařskou odbornou přípravu, kterou absolvovali, a dále aby jim nahradily škodu, kterou podle nich utrpěli v důsledku toho, že směrnice 82/76 nebyla řádně a včas provedena.
- 19 Rozsudkem vydaným v roce 2012 Tribunale di Roma (soud v Římě) tyto návrhy zamítl.
- 20 Corte d'appello di Roma (odvolací soud v Římě, Itálie), k němuž byla podána odvolání proti uvedenému rozsudku, tento potvrdil rozsudkem ze dne 27. září 2016, pokud jde o lékaře specialisty, kteří zahájili odbornou přípravu před akademickým rokem 1983/1984, jakož i lékaře, kteří absolvovali specializační kurzy neuvedené ve směrnici 75/363 ve znění pozdějších předpisů.
- 21 Předsednictví rady ministrů podalo proti posledně uvedenému rozsudku kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud, Itálie). Kromě toho někteří z dotčených lékařů specialistů podali proti dotčenému rozsudku vedlejší kasační opravný prostředek.
- 22 Předkládající soud konstatuje, že věci v původním řízení se týkají posouzení právního režimu použitelného na lékaře specialisty, kteří zahájili specializovanou lékařskou odbornou přípravu před 1. lednem 1983 a ukončili ji po tomto datu. Uvádí, že po vyhlášení rozsudku ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další (C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32), začal na jeho základě rozlišovat mezi různými situacemi, do nichž mohou lékaři specialisté spadat. Konkrétně lékaři specialisté, kteří zahájili odbornou přípravu před vstupem v platnost směrnice 82/76, k němuž došlo dne 29. ledna 1982, nemají nárok na žádnou odměnu za odbornou přípravu.

- 23 Pokud jde o tento případ, existuje rozdílný výklad jednotlivých senátů předkládajícího soudu ohledně toho, zda takoví lékaři, kteří absolvovali specializovanou lékařskou odbornou přípravu, jako jsou dotčení lékaři specialisté, mohou na základě unijního práva uplatňovat nárok na odměnu za odbornou přípravu zahájenou před vstupem směrnice 82/76 v platnost.
- 24 Za těchto podmínek se Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Brání čl. 189 třetí pododstavec [SEU] a články 13 a 16 směrnice [...] 82/76[...] výkladu, podle něhož právo na přiměřenou odměnu stanovené v článku 13 [uvedené] směrnice [...] ve prospěch lékařů vykonávajících řádnou nebo rozvolněnou odbornou přípravu za předpokladu, že jsou splněny všechny ostatní požadavky stanovené unijními právními předpisy a judikaturou, přísluší také lékařům, kteří se zapsali do školy poskytující specializovanou odbornou přípravu před rokem 1982 a tato příprava k 1. lednu 1983 stále probíhala?
- 2) Přísluší tudíž nárok na náhradu škody z důvodu pozdního provedení [...] směrnice [82/76] italským státem také uvedeným lékařům, avšak pouze ohledně té části náhrady škody, která se vztahuje k období po 1. lednu 1983?“

Řízení před Soudním dvorem

- 25 Předkládající soud požádal Soudní dvůr, aby v projednávané věci rozhodl ve zrychleném řízení podle čl. 105 odst. 1 svého jednacího řádu. Na podporu své žádosti uvedený soud tvrdí, že vzhledem k rozdílnému výkladu unijní právní úpravy použitelné v projednávaném případě jednotlivými senáty Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud), jakož i ke značnému množství věcí, které před ním v současné době probíhají a které svědčí o stavu závažné a přetrvávající nejistoty ohledně rozsahu soudní ochrany práv, která zúčastněným přiznává unijní právo, existuje zájem na rychlém rozptýlení pochybností o správném výkladu této právní úpravy, a tudíž na odstranění povážlivé nejistoty ohledně takových zásadních otázek celostátního, včetně ústavního, významu, jako jsou ty, od nichž se odvíjejí předběžné otázky.
- 26 Z článku 105 odst. 1 jednacího řádu vyplývá, že na žádost předkládajícího soudu nebo výjimečně i bez návrhu může předseda Soudního dvora po vyslechnutí soudce zpravodaje a generálního advokáta rozhodnout o projednání předběžné otázky ve zrychleném řízení odchýleně od ustanovení uvedeného jednacího řádu, pokud povaha věci vyžaduje, aby byla projednána bez zbytečného odkladu.
- 27 Předseda Soudního dvora dne 14. prosince 2020 po vyslechnutí soudce zpravodaje a generálního advokáta rozhodl o zamítnutí žádosti o takové projednání ve zrychleném řízení.
- 28 Z ustálené judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že značný počet osob nebo právních situací, které jsou potenciálně dotčeny rozhodnutím, které má předkládající soud vydat poté, co předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, nemůže sám o sobě představovat výjimečnou okolnost, která by byla důvodem pro využití zrychleného řízení. Totéž platí pro velký počet věcí, které by mohly být přerušeny do vydání rozhodnutí Soudního dvora o předběžné otázce (rozsudek ze dne 2. září 2021, OTP Jelzálogbank a další, C-932/19, EU:C:2021:673, bod 23 a citovaná judikatura).

- 29 Z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že samotný – i když zajisté oprávněný – zájem jednotlivců na co nejrychlejší určení rozsahu práv, která jim vyplývají z unijního práva, nemůže prokázat existenci výjimečné okolnosti ve smyslu čl. 105 odst. 1 jednacího řádu (rozsudek ze dne 11. listopadu 2021, *Energieversorgungszentrum Dresden-Wilschdorf*, C-938/19, EU:C:2021:908, bod 43).
- 30 Mimoto je třeba upřesnit, že rozdílné výklady ustanovení unijního práva vnitrostátními soudy nemohou samy o sobě postačovat k odůvodnění projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve zrychleném řízení. Význam zajištění jednotného používání všech ustanovení tvořících unijní právní řád v celé Evropské unii je totiž inherentní každé žádosti předložené na základě článku 267 SFEU (rozsudek ze dne 2. září 2021, *OTP Jelzálogbank a další*, C-932/19, EU:C:2021:673, bod 24 a citovaná judikatura).
- 31 Bylo sice rozhodnuto, že pokud v určité věci vyvstávají závažné pochybnosti týkající se zásadních otázek vnitrostátního ústavního práva a unijního práva, může být s ohledem na zvláštní okolnosti takové věci nezbytné její projednání bez zbytečného odkladu podle čl. 105 odst. 1 jednacího řádu (usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 19. října 2018, *Wightman a další*, C-621/18, nezveřejněné, EU:C:2018:851, bod 10 a citovaná judikatura), avšak z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nevyplývá, že by okolnosti uvedené v bodě 25 tohoto rozsudku, které se v podstatě týkají rozsahu soudní ochrany práv, jež dotčným osobám vyplývají z dotčených ustanovení unijního práva, mohly odůvodnit takové zacházení.

K předběžným otázkám

- 32 Úvodem je třeba připomenout, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší, aby otázky, které jsou mu položeny, případně přeformuloval (rozsudek ze dne 26. října 2021, *PL Holdings*, C-109/20, EU:C:2021:875, bod 34 a citovaná judikatura).
- 33 Soudní dvůr již rozhodl, že čl. 2 odst. 1 písm. c), čl. 3 odst. 1 a 2, jakož i příloha směrnice 75/363 ve znění pozdějších předpisů musí být vykládány v tom smyslu, že za celé období řádné či rozvolněné odborné přípravy lékařů specialisty započaté v roce 1982 a pokračující až do roku 1990 musí *a priori* být poskytována přiměřená odměna ve smyslu uvedené přílohy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. ledna 2018, *Pantuso a další*, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, bod 38).
- 34 Mimoto Soudní dvůr rozhodl, že tatáž ustanovení musí být vykládána v tom smyslu, že pokud jde o takovou přípravu, musí být odměna vyplácena za období od 1. ledna 1983 až do jejího konce (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. ledna 2018, *Pantuso a další*, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, bod 57).
- 35 V projednávané věci se předkládající soud táže, zda pro účely náhrady újmy způsobené tím, že povinnost zaplatit odměnu stanovená směrnicí 82/76 nebyla řádně a včas provedena, platí tento Soudním dvorem zvolený výklad unijního práva rovněž ve vztahu k přípravě zahájené před 29. lednem 1982, tedy vstupem směrnice 82/76 v platnost, která pokračovala i po uplynutí lhůty k jejímu provedení, k němuž došlo dne 1. ledna 1983. Na rozdíl od situace dotčené ve věci, ve

kteřé byl vydán rozsudek ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další (C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32), se totiž někteří z dotčených lékařů specialistů začali věnovat své specializaci před rokem 1982, tedy před vstupem směrnice 82/76 v platnost.

- 36 Za těchto podmínek je třeba položené otázky, kterými je třeba se zabývat současně, chápat tak, že v podstatě směřují k určení toho, zda čl. 2 odst. 1 písm. c), čl. 3 odst. 1 a 2, jakož i příloha směrnice 75/363 ve znění pozdějších předpisů musí být vykládány v tom smyslu, že každá řádná nebo rozvolněná odborná příprava lékaře specialisty, která začala před vstupem směrnice 82/76 v platnost, k němuž došlo 29. ledna 1982, a která pokračovala i po 1. lednu 1983, tedy okamžiku uplynutí lhůty k jejímu provedení, musí být přiměřeně odměňována ve smyslu uvedené přílohy, a dále zda taková přiměřená odměna musí být v takovém případě vyplácena za celé období odborné přípravy, nebo pouze za období počínající uplynutím uvedené lhůty.
- 37 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustanovení uvedených v předchozím bodě, která byla dne 15. dubna 1993 zrušena směrnicí 93/16, musela být řádná či rozvolněná odborná příprava vedoucí k získání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosažené kvalifikaci v odborném lékařství zpravidla přiměřeně odměňována (rozsudek ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, bod 27).
- 38 Mimoto povinnost členských států zajistit přiměřenou odměnu se vztahuje pouze na lékařské specializace společné pro všechny členské státy nebo přinejmenším pro dva z nich a zmíněné v člancích 5 nebo 7 směrnice Rady 75/362/EHS ze dne 16. června 1975 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci v oboru lékařství, které zahrnuje opatření určená k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb (Úř. věst. 1975, L 167, s. 1) (rozsudek ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, bod 28 a citovaná judikatura).
- 39 Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že tato povinnost poskytnout odměnu za dobu odborné přípravy týkající se lékařských specializací, stanovená v příloze směrnice 75/363 ve znění pozdějších předpisů, je jako taková bezpodmínečná a dostatečně přesná (rozsudek ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, bod 29 a citovaná judikatura).
- 40 Kromě toho tato povinnost poskytnout odměnu, která nebyla původně směrnicí 75/363 stanovena, byla zavedena směrnicí 82/76, která vstoupila v platnost dne 29. ledna 1982 a se kterou byly členské státy v souladu s článkem 16 této směrnice povinny dosáhnout souladu do 31. prosince 1982 (rozsudek ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, bod 30).
- 41 Pokud jde o to, zda doby řádné nebo rozvolněné odborné přípravy lékaře specialisty, které začaly před vstupem směrnice 82/76 v platnost a pokračovaly i po uplynutí lhůty pro její provedení, spadají do časové působnosti uvedené směrnice, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že nová právní norma se použije od okamžiku, kdy vstoupil v platnost akt, kterým byla zavedena, a ačkoliv se nepoužije na právní situace vzniklé a na právní postavení s konečnou platností nabytá za platnosti dřívějšího práva, použije se na jejich budoucí účinky, jakož i na nové právní situace. Jinak tomu je, když je nové pravidlo spojeno se zvláštními ustanoveními, která specificky určují podmínky jeho použití v čase tím, že mu přiznávají zpětný účinek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. ledna 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, bod 50 a citovaná judikatura).

- 42 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že zápis do vzdělávacího ústavu pro specializovanou odbornou přípravu před vstupem směrnice 82/76 v platnost za účelem získání odborného vzdělání za tehdy platných podmínek dal vzniknout právnímu postavení s konečnou platností nabytému před tímto vstupem v platnost.
- 43 Takový zápis, jakož i s ním související období odborné přípravy proto nemohou při neexistenci zvláštních ustanovení v tomto smyslu ve směrnici 82/76 spadat, pokud jde o období předcházející uplynutí lhůty k provedení směrnice, do její působnosti (obdobně viz rozsudek ze dne 15. ledna 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, bod 52 a citovaná judikatura).
- 44 Až po uplynutí lhůty k jejímu provedení, k němuž došlo 1. ledna 1983, měla směrnice 82/76 za následek, že účinky zápisu uskutečněného před jejím vstupem v platnost začaly spadat do působnosti unijního práva (obdobně viz rozsudek ze dne 15. ledna 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, bod 53 a citovaná judikatura).
- 45 Co se přitom týče odborné přípravy pokračující i po uplynutí uvedené lhůty k provedení, takový zápis vyvolával po tomto uplynutí po celou dobu trvání této přípravy i nadále své účinky.
- 46 Je tak třeba mít za to, že situace lékaře, který se před 29. lednem 1982 zapsal do zařízení pro odbornou přípravu lékařů specialistů, představuje situaci, která vznikla před vstupem směrnice 82/76 v platnost, ale jejíž budoucí účinky se po uplynutí lhůty k jejímu provedení, tedy po 1. lednu 1983, řídí uvedenou směrnicí.
- 47 Proto vzhledem k tomu, že jak vyplývá z bodu 34 tohoto rozsudku, musí být každá řádná či rozvolněná odborná příprava lékaře specialisty započatá v roce 1982 v období od 1. ledna 1983 do konce této přípravy předmětem přiměřené odměny ve smyslu přílohy směrnice 75/363 ve znění pozdějších předpisů, platí taková povinnost odměňování za týchž podmínek rovněž pro odbornou přípravu započatou před vstupem směrnice 82/76 v platnost.
- 48 Soudní dvůr již totiž rozhodl, že přechodná pravidla obsažená v člancích 12 a 14 směrnice 82/76 nelze považovat za pravidla, která by časově omezovala povinnost platit lékařům přiměřenou odměnu za jejich rozvolněnou odbornou přípravu na jejich specializaci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, body 33 a 35).
- 49 Pokud jde kromě toho o možnost dotčených lékařů specialistů získat přiměřenou náhradu škody způsobené neprovedením směrnice 82/76 v souvislosti s obdobími řádné nebo rozvolněné odborné přípravy lékařů specialistů započatými před vstupem směrnice 82/76 v platnost, která pokračovala i po okamžiku uplynutí lhůty k jejímu provedení, je třeba připomenout, že pokud z důvodu absence vnitrostátních opatření k provedení směrnice 82/76 nelze výsledku předepsaného touto směrnicí dosáhnout výkladem vnitrostátního práva konzistentním s unijním právem, posledně uvedené právo ukládá dotčenému členskému státu, aby nahradil škody, které vznikly jednotlivcům z důvodu neprovedení uvedené směrnice, jsou-li splněny tři podmínky, a sice že předmětem porušené právní normy je přiznání práv jednotlivcům, jejichž obsah lze určit, že porušení je dostatečně závažné a že mezi porušením povinnosti státu a škodou způsobenou poškozeným osobám existuje přímá příčinná souvislost (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. ledna 2018, Pantuso a další, C-616/16 a C-617/16, EU:C:2018:32, bod 49 a citovaná judikatura).

- 50 Předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda jsou tyto podmínky splněny a je tím založena odpovědnost tohoto členského státu na základě unijního práva.
- 51 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět tak, že čl. 2 odst. 1 písm. c), čl. 3 odst. 1 a 2, jakož i příloha směrnice 75/363 ve znění pozdějších předpisů musí být vykládány v tom smyslu, že každá řádná nebo rozvolněná odborná příprava lékaře specialisty, která začala před vstupem směrnice 82/76 v platnost, k němuž došlo 29. ledna 1982, a která pokračovala i po 1. lednu 1983, tedy okamžiku uplynutí lhůty k jejímu provedení, musí být v období od 1. ledna 1983 do konce této přípravy přiměřeně odměňována ve smyslu uvedené přílohy za podmínky, že se jedná o lékařskou specializaci společnou pro všechny členské státy nebo přinejmenším pro dva z nich a uvedenou v člancích 5 nebo 7 směrnice 75/362.

Náklady řízení

- 52 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

Článek 2 odst. 1 písm. c), čl. 3 odst. 1 a 2, jakož i příloha směrnice Rady 75/363/EHS ze dne 16. června 1975 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se činnosti lékařů ve znění směrnice Rady 82/76/EHS ze dne 26. ledna 1982 musí být vykládány v tom smyslu, že každá řádná nebo rozvolněná odborná příprava lékaře specialisty, která začala před vstupem směrnice 82/76 v platnost, k němuž došlo 29. ledna 1982, a která pokračovala i po 1. lednu 1983, tedy okamžiku uplynutí lhůty k jejímu provedení, musí být v období od 1. ledna 1983 do konce této přípravy přiměřeně odměňována ve smyslu uvedené přílohy za podmínky, že se jedná o lékařskou specializaci společnou pro všechny členské státy nebo přinejmenším pro dva z nich a uvedenou v člancích 5 nebo 7 směrnice Rady 75/362/EHS ze dne 16. června 1975 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci v oboru lékařství, které zahrnuje opatření určená k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb.

Podpisy